

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 943919/14

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב דניאל אדרי – אב"ד, הרב בן ציון הכהן רבין, הרב אלעד עלי

המבקש: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד צבי זף ועו"ד מיכל אופיר ועו"ד מוטי כהן)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד יובל בר דב)

הנדון: הסכם גירושין - דחיית בקשה לעיכוב ביצוע

פסק דין

בפני בית הדין בקשת ב"כ האיש לעיכוב ביצוע של הסכם הפשרה אשר נחתם בין הצדדים ביום כ"ח באדר ב התשע"ו (7.4.2016).

בפני בית הדין תגובת האשה ובא כוחה המתנגדים לבקשה. תגובת באי כוח האיש הקודמים הדוחים את הבקשה וזה לשונם:

"לענין החתימה על הסכם הפשרה:

ראשית, חתימת הבעל על הסכם הפשרה נעשתה מתוך רצון חופשי של הבעל ולאחר שהוסברו לבעל כל הסיכונים והסיכויים בתיק.

לבעל הוסבר כי לכל היותר בפסק דין הוא יוכל לזכות ב-50% מהרכוש, אולם גם במקרה זה הוא יאלץ לשאת ב-50% מהחובות של המשק.

עוד הוסבר לבעל כי קיים סיכון רב שכב' ביה"ד יפסוק אחוז קטן יותר מהרכוש לטובתו מהמוצע בהסדר הפשרה, בין השאר, בשל הגורמים הבאים:

הבעל חתם בזמנו על תצהיר בו הוא מוותר לגרושתו על כל הרכוש במשק. הבעל נטש את המשק למשך שנים ארוכות וחי עם אישה אחרת עמה יש ילד משותף וכל זאת בהיותו נשוי.

כב' ביה"ד קבע ממצאי חוסר מהימנות קשים ביותר כנגד הבעל והביע שאט נפש רבה מהתנהלותו. כב' ביה"ד אף פסק לחובתו, בצעד נדיר, קנס בסך של 25,000 ₪ לטובת אוצר המדינה בשל אי אמירת אמת במהלך עדותו בפני בית הדין.

הצעת הגישור הסופית, שופרה על ידי הח"מ מהצעה הראשונית של כב' ביה"ד שהיתה 70% לטובת האישה ו-30% לטובת הבעל, ובנסיבות אלו, להצעה המשופרת של כב' ביה"ד אשר הינה תוצאה של הליך גישור ארוך, הוגן ויעיל, יש משקל רב והיא מלמדת על הלך רוחו של כב' ביה"ד, לאחר שכבר שמע הראיות כולן.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל הבין היטב את הסיכונים והסיכויים בתיק ובחר לחתום על הסכם הפשרה. הסכם הפשרה נחתם שבועות ארוכים לאחר שההצעה הוצעה לבעל במסגרת השיחות לפשרה, במהלכן שקל הבעל, במשך שבועות ארוכים, את ההצעה, ובסופו של דבר היה זה הבעל אשר פנה אל ב"כ הקודם והורה לו להתקדם ולחתום על ההסכם לאחר שגמר דעתו לעשות כן.

יודגש, כי הבעל עסק בעברו שנים רבות בסחר בבקר, הוא בקיא בהלכות מסחר ויודע היטב להבין תנאים מסחריים ולכלכל סיכויים וסיכונים.

הבנת הבעל את תנאי הסכם הפשרה אף אושררה על ידי כב' ביה"ד במהלך הדיון בו נחתם הסכם הפשרה והדבר נעשה, כמקובל בבית הדין, "ברחל בתך הקטנה".

עוד יצוין, כי לטענת הבעל לפיה הוא היחיד שטיפל במשק עבד וטיפח את חיות המשק, אין כל שחר, שכן לא היתה מחלוקת כי הבעל עזב את המשק למשך שנים ארוכות וחי עם אישה אחרת (היתה מחלוקת למועד בו עזב את המשק אך לעצם עזיבתו וחייו עם אישה אחרת לא היתה מחלוקת), אף כב' ביה"ד הביע את פליאתו במהלך הדיון אשר התקיים בכ"א באייר התשע"ז (17.5.2017) על טענה זו של ב"כ הנוכחית של הבעל, אך למרבה ההפתעה טענה זו שבה וחזרה גם בבקשה לעיכוב ביצוע. חשוב גם להבהיר כי הסכם הפשרה כבר בוצע באופן חלקי ע"י הבעל, שכן בחודש אפריל 2016 מימש הבעל חלק מההסכם כאשר מכר את זכותו להמליץ על מכירת המגרש בהרחבה לזוג ג' ור' ד' בהתאם לסעיף 3 להסכם הפשרה תמורת 150,000 ₪ אותם שלשל הבעל לכיסו מכוח זכותו לפי ההסכם. ברי כי בהתנהגותו גילה הבעל כי ההסכם כולו הינו על דעתו ועל הסכמתו וגמר דעתו עליו.

לדעת בית הדין די בדברי ב"כ האיש הקודמים שהובאו לעיל בכדי לדחות את תביעת האיש לביטול ההסכם. לחיזוק דברים אלו נצטט קטע מפרוטוקול הדיון מתאריך כ"א באייר התשע"ז (17.5.2017):

בית הדין: בזמן שאנו ישבנו ונתנו את עקרונות ההסכם האם אתה ועו"ד צבי הסברתם לאיש את העקרונות

עו"ד ק': כן

בית הדין: האם לאחר שבאתם לפה והיו ויכוחים האם גם לפני החתימה הסברתם לו סעיף סעיף ואת שיקולכם

עו"ד ק': כן, אמרנו לו שיש אפשרות לחתום או לא, לא לחצנו עליו אך הסברנו לו את הסיכונים.

בית הדין: הוא נתן לכם הסכמה.

עו"ד ק': חד משמעית כן.

בית הדין: האם הוא הבין כל מילה בהסכם.

עו"ד ק': כן, וודאי ההסכם כתוב בשפה פשוטה.

ב"כ האישה: אני לא ראיתי שמעידים נגד לקוח.

בית הדין: תקבלי את רשות הדיבור לאחר שהם יעזבו את המקום, האם הוא ביקש להתייעץ טרם החתימה או שאמר שדי לו בזה.

עו"ד ק': לא זכור לי שהוא רצה להתייעץ.

בית הדין: היה כפיה או איום או בקשה לתביעה מוגדלת של כספים מידכם?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עו"ד ק': לא.

בית הדין: האם אמרתם לו שיכלתם להרוויח יותר אך עדיף לקבל את זה כדי שלא נפסיד

עו"ד ק': לא. אמרנו לו מה הולך על הפרק הסברנו לו שאם נלך לפס"ד אז יש סיכונים ומה שהוא יחליט, לאור כל הנתונים אמרנו לו כי ההסכם של הפשרה הינו טוב והסיכונים המשפטיים הינם כאלו וכאלו והוא צריך להחליט.

בית הדין: בא כוח האישה רוצה להוסיף משהו?

ב"כ האישה: אני גם אבקש להגיב על הבקשה בכתב אא"כ בית הדין...

בית הדין: זה לא נשלח לתגובה

ב"כ האישה: בית הדין יודע כי תקנות בתי הדין... העניין הוא קל כי התקנה ק"ל מתירה לבית הדין לקרוא את הבקשה ולהחליט מבלי לבקש תגובה כי הבקשה אינה ראויה ונדחית על הסף.

בית הדין: נכון, אך היא כתבה דברים קשים שאם הם נכונים אז וודאי שיש מקום...

ב"כ האישה: אשמח לברר את הנושא עד תומו ולהרים כל אבן שחברתי מבקשת להרים ולראות איזה צפעים יצוצו, מי שקורא את הבקשה רואה אכן מהטענה הראשונה ועד האחרונה הן אינן נכונות עובדתית. הנחלה לא התקבלה בירושה אצלו. מה שהבקשה מוכיחה זה שמה שקורה פה זה ניסיון ציני לעשות שימוש בצד פ' שאינו אויב מבחינתי אלא הצד השני, להשיג מטרות יש מטרה. חברתי העו"ד לא באה לתיק יש מאין היא מייצגת בתיק הזה את חברתו, אם בנו, היא הופיעה לראשונה כמייצגת את אם בנו.

ב"כ הבעל: לא הופעתי.

בית הדין: נשלחה בקשה מצדך.

ב"כ האישה: חברתי הופיעה בבית הדין כשהגישה כתבי בית הדין היא הגישה בקשה לעיקולים לא אתייחס עניינית אם ניתן לעשות זאת או לא.

בית הדין: ניתנו החלטות אז.

ב"כ האישה: גם לאחרונה הוגשה שוב בקשה זו וכעת היא מופיעה בכובע הנגדי, שהרי העיקולים היו כנגד מר פ' אני היחיד שלא אכפת לי למי לשלם אך חשוב שבית הדין יראה שהיא מייצגת את הצד השני ואת זה היא צריכה להסביר ולהציג את הסכם ההתקשרות שלה עם מר פ'. אנו מכירים את הזרמים התת קרקעיים היה לנו מעקב אחריו יש לנו דוח חוקר, לנו יש הסכם. מר פ' אינו אויב שלנו ומה שמנסים לעשות זה לבטל את ההסכם ולעשות מלחמה חדשה שאין לה תכלית – לא נתקלתי בדבר כזה מעולם.

עו"ד ק': גם בפסק הדין של בית הדין כתבו כי לאחר שבית הדין נוכח כי הצדדים הבינו את ההסכם וחתמו עליו מרצונם החופשי אז כל השאלה של בית הדין בעצם יש כאן את התשובה לה.

לדעת בית הדין, הסכם הפשרה הינו מוטה לטובת האיש וזאת בהסכמת האשה, בית הדין הציע בתחילה 70% לאשה ו-30% לאיש, אך לאחר משא ומתן הסכימה האשה ל-60% והאיש יקבל 40% וזאת בכדי לסיים את ההליך.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כמו כן האשה וויתרה במסגרת ההסכם על זכויות במקרקעין לטובת האישי, זכויות לבניית בית מגורים בהרחבה של כ.י. אשר כבר האישי מכר זכויות אלו בסך של 150,000 ש"ח, כמו כן נטלה האשה עליה התחייבויות שונות וכן בחלק הארי של חובות המשק בסך של 80% והאישי 20% בהתאם לסעיף 5 להסכם הפשרה, האשה וויתרה על מזונותיה וכן על כתובתה שאין ספק שמגיע לה, לאור עזיבת האישי את ביתו בשנת 1998 לטובת אשה אחרת אינה יהודיה אשר התגיירה בהמשך ואף נולד לו בן ממנה מחוץ לנישואין, יש לציין שהאישי נעלם, חי עם אשה אחרת בעודו נשוי, לא מעניין אותו לא ילדיו, נכדיו ולא אשתו, ורק בשנת 2013 פנתה האשה בתביעת גירושין כרוכה ובשנת 2014 הצדדים התגרשו.

לדעת בית הדין די באמור בפרוטוקול הדיון מיום כ"א באייר התשע"ז 17.5.2017 ובתגובות ב"כ הצדדים בכדי לדחות את התביעה על הסף.

בית הדין קיים מספר דיונים ורק לאחר ששמע את טענות ומענות הצדדים והסתיימו כל ההליכים בתיק, שמיעת הראיות והגשת הסיכומים על יד שני הצדדים וב"כ ואף עבר בית הדין על הסיכומים, וכבר התמונה הייתה לפני בית הדין, הציע בית הדין לצדדים אם מוכנים קודם מתן פסק דין לישוב לגישור/פשרה וז"ל ההחלטה מתאריך י"ג חשוון התשע"ו 26.10.2015:

"בית הדין עבר וישב על החומר בתיק, והחל בעריכת הדברים, בית הדין מציע קודם כתיבת פסק הדין לערוך ישיבת גישור, במידה ויש הסכמה יש ליתן מספר מועדים מוסכמים, לימי שלישי החל מהשעה 10.00 ובית הדין יקבע מועד בהתאם.

יש להעביר את התגובה בתוך 14 יום".

ואכן הצדדים הסכימו ובית הדין קבע מועד דיון גישור לתאריך 15.12.2015 ולאחר מספר שעות הגיעו להסכמות שהועלו כעקרונות והצדדים וב"כ נדרשו להעלותם על הכתב בין ב"כ הצדדים היו חילופי דברים בעניין העקרונות בית הדין התערב וב"כ האישי נתן הסכמתו בתאריך 30.12.2015.

"בעקבות החלטתו האחרונה של כב' בית הדין מתכבד הבעל להודיע כי הוא מסכים להסכם הפשרה שהושג בישיבת הגישור מיום 15.12.2015.

מבוקש לקדם את הסכם הפשרה לאישור ומתן תוקף של פס"ד מינוי שמאי וכל הכרוך".

לאחר משא ומתן הצדדים וב"כ בתאריך כ"ח אדר ב התשע"ו 7.4.2016 הביאו הסכם שקיבל תוקף וזה לשון ההחלטה:

"לאחר שביה"ד נוכח שהצדדים עשו את ההסכם בהסכמה חופשית ובהינמם את משמעות הדברים ואת תוצאותיהם, ביה"ד מאשר את הסכם הפשרה בעניין הרכוש הנושא את התאריך כ"ח אדר ב' תשע"ו (07/04/2016) מכיל 4 עמ' ו - 14 סעיפים וחתום ע"י הצדדים, וכן את ההסכמות האמורות בפרוטוקול, ביה"ד נותן להסכמות אלו תוקף של פס"ד על פי חוק יחסי ממון, תשל"ג - 1973; חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב - 1962; חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט - 1959 ועל פי כל דין".

מהעיון בבקשת באת כוח האישי החדשה בתיק נראה שאינה מצויה בחומר שבתיק ואף לא מודעת להליך שהביא את הסכם הפשרה לעולם, כמו כן שכחה באת כוח האישי לציין בבקשה לביטול הסכם הפשרה שההסכם קיבל תוקף של פסק דין לפני כשנה, האישי החל במימוש חלק מההסכם ושהצדדים הבינו על מה חתמו ואף הוסבר להם ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יש לציין שבאת כוח האיש אינה מעורה בתיק כלל וכלל, ויותר מזה באת כוח האיש החדשה לא נכחה בדיונים ולא בשיחות הגישור, וזאת על אף שייצגה את בת זוגו של הבעל והגישה בקשות שונות בתיק זה ואין ספק לבית הדין שבכל מהלך הדיון עודכנה באת כוח האיש החדשה מהאיש ובת זוגו ולא הוגשה בקשה או התנגדות בעניין בשם האיש.

והנה קמה וגם נצבה באת כוח האיש החדשה וביום בהיר ובהחלטה משותפת עם האיש ועם בת זוגו אם בנו של האיש, חשבו אולי נוכל להרוויח עוד משהו נגיש בקשה לביטול ההסכם נצליח מה טוב, לא נצליח לא הפסדנו, אם לא נאמר זאת אין הבנה מדוע הוגשה הבקשה, שנה לאחר מתן תוקף ועוד כאשר הבעל החל במימוש ההסכם.

הטענות שהעלתה באת כוח האיש לביטול ההסכם אינם נכונות בלשון המעטה ודברי שקר כתובים בבקשה והעלמת האמת מבית הדין.

די בכך שהעלימה מבית הדין שהיא באת כוח בת הזוג אם בנו של האיש, אשר הגישה בקשות לבית הדין למתן עיקולים לטובת מזונות הבן מאשה אחרת.

באת כוח האיש החדשה טענה בסעיף 3 לבקשה:

"יובהר כי נחלה זו שייכת למבקש בלבד שכן היא הועברה אליו בירושה מהוריו".

האיש ובאת כוח ידעו את האמת ואף על פי כן כתבה זאת באת כוח האיש בכדי להטעות את בית הדין.

הנחלה לא הועברה למבקש בירושה מהוריו, הנחלה הועברה לאיש על ידי אמו הגב' א' פ' ז"ל עוד בחייה, ובו ביום בחיי אמו של המבקש בתאריך 7.4.1978 העביר האיש מחצית מהמשק ליד האשה במתנה גמורה ע"י עו"ד ד"ר ג' אשר טיפל בהעברת הנכס.

המשק נרשם בחלקים שווים בלשכת רישום המקרקעין על שם הבעל והאשה עוד באתו היום. (המסמכים מצויים בתיק).

אין ספק שהאיש ובאת כוחו ידעו מהמסמך ואף היה לפניהם, ולמרות זאת החליטו להעלות טענה שאינה נכונה עובדתית ושקרית לחלוטין.

גם הטענה השניה שטענה באת כוח האיש לעיכוב ההליכים וביטול הסכם הפשרה אינה נכונה עובדתית ושקרית לחלוטין, באת כוח האיש כתבה בסעיף 4, "כמו כן המבקש הינו היחיד שטיפל במשק עבד, טיפח את חיות המשק וזאת על מנת לעודד צמיחה ופיתוח, כעת באמצעות הסכם פשרה, מנסה המשיבה לקחת את המשק בו השקיע המשיב את חייו, כל זאת במרמה". (מודגש במקור).

על זאת נאמר "קשוט עצמך ואחר קשוט אחרים".

לא רק שהאיש לא היה "היחיד שטיפל במשק" (כדברי באת כוח האיש), הרי בזמן שהצדדים חיו יחדיו המשיבה היא אשר טיפלה במשק בעצמה ואילו האיש עסק בסחר בקר מחוץ למשק. (עיין פרוטוקול הדיון מתאריך כ"ח בסיון התשע"ה 15.6.2015 משורה 142)

כמו כן עיין פרוטוקול הדיון הנ"ל (שורות 12-14 וכן בשורות 232-236), לשאלת בית הדין כמה זמן אינו נמצא במשק ענה 10 שנים האשה טענה 17 שנה, גם כאן רואים כיצד האיש משקר בעזות מצח את בית הדין, האיש עזב את המשק משנת 1998 לא עסק במשק ולא עבד בו, במועד זה עזב האיש את המשק לטובת אשה אחרת ובנם המשותף ועבר לגור עימם בדירות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שונות ברמת גן ובקרית אונו, בתיק נמצאים חוזה שכירות על שם האיש וכת זוגו משנת 2000 שאף שינתה את שמה כשם משפחתו של האיש - פ' ומתחזה כאשתו החדשה, אם כן ודאי יותר מ-15 שנה שהאיש אינו במשק כלל ולא כדבריו 10 שנים ולא כדברי באת כוח האיש שטענה דברים שאינם אמת בלשון המעטה, "כמו כן המבקש הינו היחיד שטיפל במשק עבד, טיפח את חיות המשק וזאת על מנת לעודד צמיחה ופיתוח, כעת באמצעות הסכם פשרה, מנסה המשיבה לקחת את המשק בו השקיע המשיב את חייו, כל זאת במרמה". (מודגש במקור).

אילו הייתה כותבת באת כוח האיש "מנסה המשיבה להרוס את החיים החדשים והמשפחה החדשה שהקים עם בת זוגו בהם השקיע המשיב את חייו ועזב את אשת נעוריו והמשק", החרשתי.

כמו כן הצדדים החלו במימוש ההסכם, מיום חתימת ההסכם פעלו הצדדים ובאי כוחם על פי ההסכם, נפגשו והעבירו מידע למומחה בית הדין בכדי שישום את המשק, קיבלו את חוות הדעת והועברו שאלות הבהרה בעניין השומא, הסכם הפשרה קיבל תוקף בתאריך 7.4.2016 ועשרה ימים לאחר קבלת התוקף החל האיש במימוש ההסכם וכבר בתאריך 17.4.2016 האיש חתם הסכם עם צד שלישי ג.ל.ר.ד מכירת הזכויות של המגרש בקיבוץ עליהן ויתרה האשה וזאת בהתאם לאמור בסעיף 3 להסכם הפשרה, האיש שלשל את הכספים לכיסו. האשה נשאה בחובות המשק והאיש עמד על זכותו לקבל תשלום חודשי מדי חודש בחודשו מהאשה בהתאם לסעיף 7 להסכם הפשרה ואכן האשה העבירה את התשלום לאיש.

בנוסף, האשה הסתמכה על הסכם הפשרה שקיבל תוקף של פסק דין והודיעה לאיש שהיא מעוניינת לרכוש את חלקו וזאת בהסתמך על כך שהאיש החל במימוש ההסכם ומכר את זכויות המגרש לצד שלישי ושלשל את הכספים לכיסו, והאשה החלה לפעול לחיסול פעילותו הנוכחית של המשק, סיום התקשרות עם תנובה, וכניסה לפעילות חקלאית אחרת, וזאת בכדי שיהיו כספים מזומנים וזמינים בידה לשלם לאיש את חלקו על פי ההסכם הפשרה.

כתב הרה"ג אב"ד הרב אוריאל לביא בפסק דין אחר שאין מתפקידה של הערכאה השיפוטית המאשרת את ההסכם להתערב בהסדרים הרכושיים הקבועים בו מתוך ניסיון לשנותו או להשיג איזון רכושי אחר ממה שהוסכם בהסכם בטרם שהצדדים הופיעו לאישור ההסכם. אלא קודם לאישור ההסכם יש לוודא שהצדדים הבינו את פרטי ההסכם ומשמעותותיו, וכי ההסכם נחתם ברצון חופשי, ואינו פוגע בתקנת הציבור. יתכן שצד אחד להסכם הסכים להתחייב בהתחייבויות מרחיקות לכת, על מנת להשיג יעד מסוים החשוב לו באותה שעה, ולשם השגתו הוא מסכים לשלם מחיר כבד, וזאת לאחר שהפעיל שיקול דעת בטרם חתם על ההסכם. בנסיבות אלו, בית הדין יאשר את ההסכם בכפוף לתנאים הנ"ל, ובכפוף לכך שההתחייבויות שבהסכם בתוקף עפ"י ההלכה. ראשית, ידוע לכל חתימה על הסכם גירושין אינה מחייבת את הצדדים ואינה בתוקף אלא רק לאחר שהצדדים מתייצבים בפני בית הדין או בית המשפט לאישור ההסכם ומתן תוקף של פסק דין.

ובמקרה דידן בית הדין הסביר לבעל את ההסכם, הוויתורים של האשה והאיש, הסיכונים שיש ומה דעת בית הדין, ואף החמיץ את מתן האישור בקובעו כי רק לאחר שהצדדים ישבו על העקרונות יגבשו הסכם ורק אז יינתן אישור, אך האיש ובאי כוחו דחקו בבית הדין לאשר את ההסכם וזאת לאחר שהבהירו באי כוח האיש שאכן הסבירו לאיש את ההסכם סעיף סעיף, כזכור לבית הדין נעשה הסכם עם הצדדים בגיבוש עקרונית ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עייין בפד"ר ח"ג עמ' 363 שגם הסכם גירושין ללא קניין, יש לקיים את ההסכם מדין סיטומתא, וכן עייין בפד"ר כרך י"ט עמ' 274 מה שכתב בסיכום פסק הדין:

"המנהג הוא שכל זוג המתגרש לא סומך דעתו על הסכם גירושין עד שביה"ד יאשר אותו וייתן לו תוקף של פס"ד. לכן הסכם שלא הובא לביה"ד לאשרו אין לו תוקף אפילו לא מטעם סיטומתא כי מנהג הסוחרים הוא להביא הסכם לאישורו של ביה"ד."

דברים אלו הובאו בהרחבה ובפירוט בשו"ת ציץ אליעזר חלק טז סימן נג. עוד הרחיב שם בעניין טענת האשה ובא כוחה שההסכם נעשה תחת לחץ אם יש כוח בטענה זו בכדי לבטל את ההסכם, וכן אם יש לומר שהיה אנוס ואם אנוס מחמת עצמו נקרא אנוס, עייין שם מה שכתב בהרחבה והובאו דבריו בפסק דין אחר מהרכב זה.

[...] בכל כגון דא שהעלה את הסכמתו בכתב, ולא עוד שביה"ד נענה למבוקשו ועשה מעשה לאשר ולקיים את ההסכמה ולתת לכך תוקף של פסק דין, יש לומר שגם החולקין יודו שמהני בכה"ג שלא יוכל יותר לחזור בו. (ויעוין גם לעיל סימן נ' באריכות).

והוא הדין במקרה דידן האיש רצה להתגרש בכל מחיר בכדי לחיות עם בת זוגו שהביא ממנה בן ועזב את אשת נעוריו במשך 17 שנה, כל מטרתו הייתה גירושין והשגת כסף לשארית חייו עם בת זוגו אם בנו, על אף שחתם על מסמך שמוותר על המשק לטובת האשה (בעניין המסמך בית הדין קיים מספר דיונים ושמע עדויות אך לאור הפשרה בית הדין לא נתן דעתו בעניין זה).

אין לי ספק שהאיש "עשה חושבים" שכדאי לו להסכים וליקח סיכון העיקר להתגרש למען זוגתו והשגת כסף לשארית חייו, גם אם נאמר שהיה אנוס הרי זה אנוס שבא מחמת עצמו ולא הוי אנוס. יתר על כן, אפילו אילו בנידוננו היה כן מיקרי זה אנוס, הא אין זה כאנוס של תליוהו ויהיב, אלא כאנוס של תליוהו וזבין. כמו כן האיש כלל לא מסר מודעה שהוא אנוס או תחת כפייה ולחץ, וגם לא הביע שום גילוי דעת בכתב או בעל פה שמתוך אנוס היא מסכים לתנאי הסכם זה. גם אם נאמר שהאיש חשב בלב על כך, הרי זה בבחינה של דברים שבלב שאינם דברים. כמו כן, הרי מנהג המדינה הוא שעריכת הסכם בין צדדים וחתמתם עליו מחייב את הצדדים שלא יוכלו לחזור בהם, ומכל שכן כאשר מקבלים עליו גם אישור בית דין או בית משפט, ובמקרה דידן די לעיין בדברי באי כוח האיש הקודמים שהובאו ברישא בכדי להתרשם שלא היה אנוס כלל.

וחזר בשנית בהרחבה בשו"ת ציץ אליעזר בחלק יב סימן עד, בעניין זה ובעניין אם דבר אשר נעשה בבית הדין צריך קניין או לא, ואם מסר מודעה מה הדין ע"ש בהרחבה:

ועל כן לית דין צריך בושש דמה שנעשה בפני בית דין אין צריך קניין. ולאחר שנגמר הדין ויצא מבית דין פסק על כך, שוב אין יכולים לחזור מזה."

ועייין עוד בספר עטרת דבורה לאב"ד הרה"ג הרב אוריאל לביא ח"ב חלק חו"מ סי' כד.

ועייין עוד בחזון איש בבא קמא סימן יח' ס"ק ו' שכתב ש"פסק דין" דינו כקניין.

גם בפסיקה האזרחית על ידי כב' השופט צבי ויצמן (תמ"ש 3351/07) בסעיף 16 נכתב פן זה:

"משמעות אישורם של הסכמי ממון וגירושין על ידי בית משפט.

אם עיקר מטרת אישורו ומתן תוקף של פסק דין להסכם בהליכים אזרחיים רגילים הינה ליצור מניעות מן הצדדים לחזור ממנו ולאפשר את מימושו בהליכי הוצל"פ הרי שלאישורו של הסכם גירושין, אשר ההליך הנוגע לו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הוסדר על ידי המחוקק בחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 (להלן – חוק יחסי ממון) מטרה נוספת והיא – להבטיח כי תהא גמירות דעת לצדדים וכי עריכתו לא תהא מחמת לחץ או השפעה בלתי הוגנת מכל סוג שהוא.

נקודת האיזון להבטחת האינטרסים של הצדדים, שנועדה להגן על החלש, מתבטאת בתנאים המוקדמים הצורניים, שמעמיד החוק כתנאי לתוקפו של ההסכם. תנאים אלה כוללים את דרישת הכתב ואת הצורך באישורו של הסכם ממון על ידי רושם הנישואין או בית המשפט.

התנאים הצורניים נועדו להבטיח, כי מערכת היחסים העדינה והמורכבת בין בעל ואישה לא תגרור אחריה יתרון בלתי הוגן או ניצול לרעה.

חובת אישורו של הסכם גירושין בבית המשפט בנוכחות הצדדים הינה, איפוא, בעלת משמעות רבה, נוכח גמירות דעתם של הצדדים המובטחת במנגנון אישור ההסכם.

לעניינו של סעיף 14 לחוק החוזים (ביטול חוזה ע"פ טעות) ראה גם דבריה של פרופ' שלו ("פגמים בכריתת חוזה – פירוש לחוקי החוזים", המכון למחקרי חקיקה, תשמ"א, עמוד 47) שכתבה:

"כדי להביא את בית המשפט לידי ביטול החוזה בגין טעות שאינה ידועה לצד השני, על הטועה לשכנע את בית המשפט כי שקלול מצב הדברים ואיזון עמדותיהם ונסיבותיהם מצדיק ביטול."

במקרה דנן, בית הדין אינו רואה שקיימת עילה המצביעה על טעות או הטעיה בכריתת החוזה. הבעל ידע מהו רכוש הצדדים ושווי המשק, היה מיוצג הוסבר לאיש כל הסעיפים כולל הסיכונים לא היה דבר חדש תחת השמש שלא הובהר לאיש.

עיי' בתמ"ש 23200/96 מה שכתב:

"יש לא אחת, שבן זוג, כדי לקדם גירושין או שלום בית, מסכים לתנאים שהם מבחינה אובייקטיבית גרועים, אך מחישים את שלום הבית או הגירושין. שיקולי כדאיות של בן הזוג, אינם עילה להתערבות בית המשפט בהסכמים שנכרתו בין בני זוג ואושרו כדין."

גם אם נאמר כדברי באת כוח האיש החדשה שהוויתורים שוויתר בהסכם זה הם בלתי סבירים (ואין זה נכון לדעת בית הדין ההסכם מטיב יותר עם האיש מאשר עם האשה), עדיין אין בכך כדי לבטל הסכם הגירושין שנחתם על ידי שני צדדים. מאחר ויתכן שבכדי לסיים את הסכסוך בין הצדדים, צד אחד מוכן אף לויתורים מופלגים. סברה זו מופיעה גם בפסקי דין אזרחים, וראה בעניין זה מה שנכתב בע"א 537/82 (ברק נ' ברק פד"י לח (4, 626)):

"הצדדים להתקשרות הם הדואגים לענייניהם וכו', אפשר שצד זה, המתקשר בחוזה, מודע לכך כי ההישגים הם בעיקר לזולתו, ובכל זאת, מטעמים הרצויים לו, הוא מתקשר באותו הסכם. אל לו לבית המשפט להתערב בכגון דא וכו'".

סברה זו מתאימה ונכונה במקרים רבים, וכל שכן במקרה דנן אשר הבעל "הפך את העולם" בכדי להשיג ממון וגט למען בת זוגתו אם בנו מחוץ לנישואין בעודו נשוי לאשת נעוריו.

ועיי' פסק דינו של הגר"א שינפלד שליט"א, שורת הדין טו.

בהתאם להלכה הפסוקה, כל צד יכול להגיש תביעה לביטול הסכם פשרה שקיבל תוקף של פסק דין, וזאת רק כאשר ישנו בסיס טענה לפגם בכריתת ההסכם, ובתנאי שהפגם הנטען נוגע להסכמה שבין בעלי הדין ולא לאישור השיפוטי לה (ראו את דב"ע מח/3-144 אשכול מושב עובדים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להתיישבות חקלאית בע"מ - יונה נורי, פד"ע כ' 470 (1989); דב"ע נב/3-199 כיפה בע"מ - יעקב בן עמי, פד"ע כה 97 (1992); ע"ע 10-05-52116 חוסאם מויס - המועצה האזורית עמק הירדן, מיום 4.10.11).

נטל ההוכחה הינו על מבקש הביטול, ותפקידו להוכיח כי נפל פגם בכריתת ההסכם העומד בבסיסו של פסק הדין, וכי "קיימים טעמים כבדי משקל המצדיקים את הביטול [...] בשל החשיבות הרבה שיש לייחס לערך של סופיות הסכם הפרשה כהסדר המסיים את הסכסוך בין הצדדים" (ע"א 11750/05 שמר נ. בנק הפועלים, מיום 15.11.07; כן ראו את ע"ע 364/03 אור צורים מי צורים - משה קוטאי, מיום 21.8.05; רע"א 600/14 עאטף נ. משיעל, מיום 10.2.14).

עיון בתביעת ב"כ האישי החדשה המתוקנת מעלה כי המערער כלל לא טען כי נפל פגם כלשהו בכריתת ההסכם הפרשה, לרבות כפייה, עושק, הטעיה, טעות או כל עילת ביטול אחרת מכוח פרק ב' לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג - 1973 (ע"א 2495/95 בן לולו נ. אטראש, פ"ד נא(1) 577 (1977); ע"א 116/82 לבנת נ. טולידאנו, פ"ד לט(2) 729 (1985)).

כמו כן האישי אף לא כפר בכך שהיה מיוצג והוסבר לו כל ההסכם הן על ידי בית הדין והן על ידי באי כוחו, ואף שישב בכל שיחות הגישור שמע העיר ואמר את דברו, וזאת הן במסגרת התביעה הראשונה בדיונים ובגישורים ובעת חתימת ההסכם הפרשה, האישי לא מכחיש כי הצדדים וב"כ ניהלו משא ומתן על נוסח ההסכם טרם חתימתו, וכי האישי בעצמו חתם על ההסכם הפרשה בנוסף לבא כוחו. האישי אף לא טען לעובדות חדשות כלשהן שהתגלו לאחר חתימת ההסכם הפרשה, פרט לשינוי פנימי שחל אצלו עם חלוף הזמן והביא לשינוי ברצונותיו או רצונות בת זוגתו ובאת כוחו- אך לא די בכך כדי לבטל ההסכם, ובפרט שמנגד עומד אינטרס סופיות הדין.

סעיף 2 לחוק יחסי ממון בין בני זוג מורה, כי ההסכם ממון נצרך לאישורו של בית המשפט או בית הדין אשר מוסמך לאשרו לאחר שעמד על כך שבני הזוג הבינו משמעות ההסכם וחתמו עליו מרצונם החופשי. על חשיבות אישורו של ההסכם הממון בידי ערכאה שיפוטית עמד בית המשפט העליון בקבעו כי:

"בגלל היחסים המיוחדים, העדינים והמורכבים, הקיימים בין בעל ואישה, קבע המחוקק, כי אין תוקף להסכם ממון ביניהם, אלא אם כן משתכנעת ערכאה שיפוטית, שההסכם נעשה מתוך רצון חופשי, ללא לחץ, וששני הצדדים הבינו בדיוק במה המדובר ומהן התוצאות האפשריות של חתימתם על אותו ההסכם".

"על בית המשפט להיווכח בעת מתן האישור, המתבקש ממנו, כי הצדדים עושים את ההסכם מרצון ובהבנם את משמעותו ואת תוצאותיו. האישור המתחייב על-פי חוק מגמתו להבטיח את קיומה של גמירת דעת מצד שני בני הזוג. בשל הבעיות הרבות, וביניהן תופעות בלתי רצויות המתלוות לעתים לדרך כריתתו של חוזה בין בני-זוג, ביקש המחוקק להבטיח, כי התוקף להסכם יינתן רק על יסוד הסכמה, המובעת בו במעמד ובבהירות הראויה, ולמטרה זו הפקיד את בית המשפט או את בית הדין הדתי, לפי העניין, על מתן האישור" (ע"א 4/80 מונק נ' מונק, פ"ד לו (3) 421).

לאור האמור לעיל, בשורה ארוכה של פסקי דין נקבע, כי ההסכם ממון אשר לא קיבל את אישור בית המשפט, כאמור בסעיף 2 לחוק, הינו חסר תוקף. (ראה: דברי השופטת בן פורת בע"א 169/83 (שרעבי) שי נ' (שרעבי) שי, הנ"ל. מ"א (ת"א) 1366/92 אסרף נ' אסרף, תק-מח 93 (2) 664; תמ"ש (ת"א) 21021/96 שילה נ' שילה, [פורסם בנבו]).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על פי גישה זו הסכם ממון שלא אושר כנדרש בחוק יחסי ממון, הוראותיו הנזקקות לאישור לפי חוק זה חסרות כל תוקף מחייב לנוכח היעדר הבטחת גמירת הדעת. ראה לעניין זה: כב' השופט שאול שוחט "סדר הדין בבית המשפט לענייני משפחה" הוצאת מחשבות תש"ע-2009 בעמוד 381.

גישה זו מקבלת משנה תוקף כאשר הצדדים לא פעלו על פי ההסכם, אלא זנחו אותו ולא התייחסו אליו. במקרים כאלו יחולק רכושם של בני הזוג על פי הדין החל, בין אם מדובר בהלכת השיתוף החלה על בני זוג שנישאו קודם 1.1.74 ובין אם בהסדר איזון משאבים הנובע מסעיף 5 לחוק יחסי ממון בין בני זוג התשל"ג – 1973.

הגישה המקלה – במידה והצדדים פעלו על פי ההסכם והסתמכו עליו – יש מקום לקבוע את תקפותו ולו רק מכוח עקרונות תום הלב וההסתמכות

חרף הוראות חוק יחסי ממון המפורשות, נראה כי הפסיקה והספרות המשפטית תומכות בדעה כי במקרים מסוימים - בדרך כלל חריגים - אם החלו הצדדים בביצוע ההסכם לאחר כריתתו ושאלת תוקפו של ההסכם הועלתה רק בשלב מאוחר יותר, אזי מכוח עקרון תום הלב ומכוח דיני החוזים הכלליים, יש להכיר בנפקותו המשפטית חרף העדר אישורו בפני בית המשפט.

כאמור, מטרתו של אישור ההסכם בפני בית המשפט או בית הדין, היא לבחון את גמירות דעת הצדדים ביחס לאמור בו. חריג לכלל, לפיו, מקום בו ערכו בני הזוג הסכם ממון שלא אושר, אך מאז חתימתו נהגו הצדדים על פי המוסכם בו, עשוי בית המשפט להכיר בתוקפו של ההסכם, הגם שלא אושר, וזאת מכוח עקרון תום הלב והמניעות, והכול בהתאם לנסיבות המיוחדות של כל מקרה.

בע"א 151/85 רודן נ' רודן, פ"ד לט(3) 186, נקבע:

"נראה לי כי במקרה זה מנועה המשיבה מלהעלות טענה זו, בשלב כה מאוחר, 9 שנים לאחר שנכרת ההסכם, לאחר שהיא קבלה את מה שההסכם העניק לה ובעת שהיא נדרשת לעמוד בנדרש ממנה על פיו. העובדה שהיא נהגה על פי ההסכם במשך 9 שנים מעידה על כך שהיא הכירה בתוקפו, וכי אישור בית המשפט המחוזי עמד בדרישותיה, והיא חתמה על ההסכם מתוך רצון חופשי ומודעות מלאה להשלכותיו. העלאת טענה זו, בשלב כה מאוחר הנה שימוש בזכות שלא בתום לב, דבר העומד בסתירה לסעיף 39 לחוק החוזים".

כך גם פסק השופט רובינשטיין בשאלת הסכם ממון שלא אושר:

"כשלעצמי מקובלת עלי במישור העקרוני העמדה שהציג בית המשפט לענייני משפחה לפיה לא יוכל צד להסכם ממון חתום שלא הוגש לאישור להישמע בטענה של העדר אישור לאחר שנהנה לאורך זמן מפירות ההסכם..." (בע"מ 9126/05 פלונית נ' פלוני, פורסם במאגר נבו).

ובאשר לנידון דידן, פסק הדין קיבל אישור ותוקף פסק דין מבית הדין וכן הצדדים החלו ביישומו של ההסכם משכך בית הדין דוחה על הסף את תביעת האיש ובאי כוחו החדשים לביטול ההסכם.

מסקנות

א. בית הדין דוחה את בקשת האיש ובאת כוחו החדשה לביטול ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. לאחר העיון תביעת האיש ובאת כוחו הינה תביעת סרק ואין לה בסיס כלל, הכול נובע מניסיון סתמי להשיג עוד משהו ובריחה מתשלום ההוצאות לב"כ.

ג. משכך בית הדין מחייב את האיש בסך של 5,000 ש"ח הוצאות לאשה ובא כוחה.

ד. על אף האמור בהחלטת בית הדין מיום כ"ג באייר התשע"ז 19.5.2017 בית הדין מחייב את האיש בסך של 5,000 ש"ח לטובת המדינה בגין בזבוז זמן שיפוטי יקר.

ה. המזכירות תעביר העתק החלטה זו למרכז לגביית קנסות.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ט"ו בתמוז התשע"ז (09/07/2017).

הרב אלעד עלי

הרב בן ציון הכהן רבין

הרב דניאל אדרי – אב"ד